

การศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในความมุ่งหวังของบิดาในเรื่องการศึกษาของบุตร โดยพิจารณาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่นลักษณะอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว จะเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติของคน และจากการศึกษาของนาวาอากาศโทนภคด คุ่มประวัติ พบว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจได้มีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังของบิดาในเรื่องการศึกษาของบุตร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรครั้งนี้ จึงได้ยึดถือเอาปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการพิจารณาความแตกต่างของทัศนคติของบิดาในเรื่องการศึกษาของบุตรระหว่างกลุ่มประชากรสองกลุ่ม คือกลุ่มเมืองและกลุ่มชนบทว่าถึงแม้จะมีฐานะในเชิงเศรษฐกิจ คือ อาชีพและระดับเศรษฐกิจของครอบครัวที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันก็ตาม แต่โดยที่ประชากรสองกลุ่มนี้มีถิ่นที่อยู่อาศัยในสังคมเมืองและสังคมชนบท ทัศนคติหรือความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรจะแตกต่างกันหรือไม่ประการใด ทั้งนี้โดยมีสมมุติฐานว่า ถึงแม้ว่าระดับเศรษฐกิจหรือลักษณะอาชีพและหน้าที่การงานจะอยู่ในระดับเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันก็ตาม แต่เมื่อขอเท็จจริงมีอยู่ว่าบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้อยู่ในลักษณะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เหมือนกัน กล่าวหา กลุ่มหนึ่งอยู่ในสังคมเมือง แต่อีกกลุ่มหนึ่งอยู่ในสังคมชนบท ความแตกต่างกันในสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้ รวมทั้งความเร่งรัดหรือความบีบคั้นในทางเศรษฐกิจที่ไม่เหมือนกัน น่าจะมีผลทำให้แนวความคิดหรือทัศนคติหรือความมุ่งหวังในเรื่องการศึกษาของบุตรแตกต่างกันออกไปได้

1. อาชีพ

จากการศึกษาเรื่องอาชีพที่ผ่านมา พบว่า มีความแตกต่างกันของลักษณะอาชีพของประชากรในเขตเมืองและชนบทอย่างมาก กล่าวคือ ประชากรในเขตชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นั่นคือประมาณร้อยละ 80 ของทั้งชายและหญิงที่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม ส่วนประชากรในเขตเมืองประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปและมีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม¹ และพบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรม จะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำกว่าคนอื่น²

ความแตกต่างกันในเรื่องอาชีพนี้โดยปกติก็จะทำให้ทัศนคติของคนแตกต่างกันไปในบางกรณีแต่ในการศึกษาเรื่องความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในกรณีนี้ จะวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญอีกระดับหนึ่ง คือความแตกต่างกันในสภาพแวดล้อม

---

¹ดิฉิต พิทักษ์เทพสมบัติ และสุวัฒนา วิบูลย์ เศรษฐ์, สรุปผลการวิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรไทย (สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), เอกสารวิจัยหมายเลข 12, หน้า 4.

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ, "องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา", หน้า 62-63.

ทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้ความมุ่งหวังหรือทัศนคติของบิดาในเรื่องการศึกษาของบุตรแตกต่างกันไปบ้างหรือไม่ ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะถูกจัดอยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

จากข้อมูลที่ได้รับและนำมาประมวลไว้ในตารางที่ 10 ได้พบความแตกต่างที่สำคัญบางประการ กล่าวคือในเขตเมืองมีอัตราส่วนของบิดาซึ่งมีอาชีพรับราชการ จำนวนร้อยละ 57.7 ที่มีความต้องการให้บุตรของตนศึกษาจนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ในขณะที่อัตราส่วนของบิดาที่มีอาชีพรับราชการแต่มีถิ่นฐานอยู่ในเขตชนบทจำนวนร้อยละ 70.4 มีความมุ่งหวังให้บุตรของตนเรียนจนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะของชนบทนั้น การมีความรู้สูงระดับมัธยมจะสามารถเลือกอาชีพอื่นที่มีอาชีพเกษตรกรรมได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพที่ถือว่ามีความเกียรติ เช่นอาชีพรับราชการ ซึ่งสามารถบรรจุได้หากมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่เดียวกันเมื่อมาพิจารณาทางด้านเขตเมืองจะเห็นว่ามีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นเรื่องธรรมดาเท่านั้นและควรอย่างยิ่งที่ไม่สภาพสังคมที่มีการแข่งขันกันอย่างมากเช่นนี้ บุตรควรจะได้มีความรู้พื้นฐานการดำรงชีพพอสมควร) อย่างไรก็ตามก็ปรากฏว่ามีอัตราส่วนของบิดาที่มีอาชีพรับราชการที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจำนวนร้อยละ 31.9 มีความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรในทางที่เปิดโอกาส

ตารางที่ 10 อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จำแนกตามอาชีพของบิดา

อาชีพของบิดา	ความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร					รวม
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาขึ้นไป	เท่าที่สามารถ	อื่น ๆ	ไม่ทราบไม่ตอบ	
เขตเมือง						
ข้าราชการ	0	57.5	31.9	8.0	*ก	21.3(113)
คหชาวย	7.8	37.3	35.3	17.0	*ก	28.8(153)
เกษตรกรรม	*ก	48.3	20.7	20.7	*ก	5.5(29)
ช่างและบริการ	8.6	46.2	25.3	17.6	2.3	41.6(221)
อื่น ๆ	*ก	46.7	*ก	*ก	0	2.8(15)
รวม	6.4(34)	46.1(245)	29.4(156)	15.4(82)	2.6(14)	100.0(531)
เขตชนบท						
ข้าราชการ	*ก	70.4	*ก	*ก	0	7.8(27)
คหชาวย	*ก	64.0	*ก	*ก	*ก	7.3(25)
เกษตรกรรม	67.7	20.2	5.7	4.6	1.8	82.0(282)
ช่างและบริการ	*ก	62.5	*ก	0	0	2.3(8)
อื่น ๆ	0	*ก	0	0	0	0.6(2)
รวม	57.3(197)	28.8(99)	7.0(24)	5.2(18)	1.7(6)	100.0(344)

*ก = ตัวอย่างมีน้อยกว่า 5 ราย

อย่างมากคือเท่าที่บุตรจะมีความสามารถเรียนได้จะสูงหรือต่ำกว่าชั้นมัธยมก็ได้ ในขณะที่ไม่มีบิดาที่มีคุณสมบัติอย่างเดียวกันแต่อยู่ในเขตชนบทที่มีความคิดอย่างเดียวกันนี้โดยทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าบิดาในเขตเมืองมีความคิดที่เป็นอิสระและให้เสรีแก่บุตรตามสังคมยุคใหม่มากกว่าบิดาที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของสังคมชนบทก็อาจเป็นไปได้ นอกจากนี้ยังมีข้อสงสัยเกตุว่า บิดาที่รับราชการและอาศัยอยู่ในเขตเมืองมิได้มีผู้ใดประสงค์จะให้บุตรของตนเรียนเพียงจบชั้นประถมศึกษาในขณะที่บิดาซึ่งรับราชการอยู่ในเขตชนบทยังมีอยู่บ้างคือร้อยละ 3.7 ที่ประสงค์จะให้บุตรของตนเรียนแค่ชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่า บิดาเหล่านี้ไม่คิดว่าการศึกษาในชั้นสูงขึ้นไปจะมีความเหมาะสมกับบุตรของตนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทหรืออาจจะมีสาเหตุมาจากการที่ตนมีฐานะการเงินไม่สู้ดี

สำหรับบิดาที่ประกอบอาชีพค้าขายในเขตเปรียบเทียบดังกล่าวปรากฏว่าร้อยละ 37.3 และ 35.3 ของบิดาที่อยู่ในเขตเมืองมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาและเท่าที่สามารถตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 7.8 เท่านั้นที่คิดว่าบุตรควรจะเรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษา ขณะที่บิดาที่อยู่ในเขตชนบทมีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษา และเท่าที่สามารถ แต่มีบิดาร้อยละ 64.0 ที่ต้องการให้บุตรเรียนจบมัธยมศึกษาขึ้นไป ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะบิดาที่ประกอบอาชีพค้าขายได้มีการติดต่อกับคนอื่น ๆ บ่อยครั้งโดยเฉพาะในเขตชนบทนั้นร้านค้าจะเป็นที่ซึ่งชาวบ้านมาพบปะสนทนากันยามว่าง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้ผู้ที่มิอาชีพนี้ได้รับความคิดเห็นต่าง ๆ มากขึ้นความมุ่งหวังก็จะเป็นในทางก้าวหน้า สำหรับในเขตเมืองบิดาที่มีอาชีพค้าขายส่วนใหญ่ก็จะได้รับความคิดแบบสังคมเมืองคือมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาระดับธรรมดาเท่านั้นและบิดาบางส่วนจะเปิดโอกาสให้บุตรเรียนได้สูงที่สุดเท่าที่จะเรียนได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นระดับการศึกษาที่ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยม

บิดาซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมในเขตเปรียบเทียบทั้งสองมีความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรแตกต่างกันดังนี้คือร้อยละ 48.3, 20.9 ของบิดาในเขตเมืองต้องการให้บุตรเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาและเท่าที่สามารถ ตามลำดับ แต่ในเขตชนบทพบว่าไม่มีบิดา

ถึงร้อยละ 67.7 ที่ประสงค์จะให้บุตรเรียนแค่ชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 20.2 และ 5.7 ประสงค์จะให้บุตรเรียนจนชั้นมัธยมศึกษา และเท่าที่สามารถตามลำดับ ที่เป็นดังนี้เพราะเหตุว่าชาวเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองนั้นย่อมได้รับประสบการณ์ทางสังคมเมืองมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษามากกว่าและเห็นว่าการศึกษาน่าจะช่วยให้บุตรของตนมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดีเยี่ยมกับผู้ที่อยู่ในเขตเมืองได้ ตรงกันข้ามกับชาวเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทซึ่งมีความสนใจในค่านการศึกษา น้อยกว่าเพราะลักษณะเกษตรกรนั้นส่วนใหญ่ไม่อยู่ในฐานะที่ค้ำพอที่จะส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาชั้นสูงได้มากนัก ฉะนั้นจึงมีความแตกต่างกันในความมุ่งหวังดังกล่าวข้างตน

สำหรับในกลุ่มอาชีพช่างและบริการพบว่าบิดาในเขตเมืองร้อยละ 46.2, 25.3 และ 8.6 ที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เท่าที่สามารถ และ ประถมศึกษาตามลำดับ ขณะที่บิดาในเขตชนบทร้อยละ 62.5 ที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ไม่มีบิดาในกลุ่มอาชีพนี้ในเขตชนบทที่ต้องการให้บุตรเรียนในระดับอื่นเลย

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ คำตอบของบิดาที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปในเขตชนบท มีจำนวนร้อยละสูงกว่าบิดาในเขตเมืองในกลุ่มอาชีพราชการ ค้าขาย ช่างและบริการ ซึ่งผิดไปจากข้อเท็จจริงที่ว่าคนในเมืองน่าจะมีความมุ่งหวังสูงกว่า แต่เมื่อนำเอาคำตอบของบิดาที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนเท่าที่สามารถของบิดาในกลุ่มอาชีพเหล่านี้มาพิจารณารวมด้วย ทั้งนี้เพราะคำตอบเท่าที่สามารถของบิดาในเขตเมืองนั้นย่อมหมายถึงบุตรจะเรียนได้เท่าระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่าขึ้นไป ซึ่งทำให้เห็นว่าบิดาในเขตเมืองจะมีความมุ่งหวังสูงกว่า และอาจเป็นเพราะจำนวนผลรวมของคำตอบของบิดากลุ่มอาชีพเหล่านี้มีจำนวนน้อยมากในเขตชนบท ดังนั้นเมื่อคิดเป็นจำนวนร้อยละแล้วทำให้ค่าที่ได้อาจผิดจากความเป็นจริง

เมื่อพิจารณาแต่ละเขต พบว่าบิดาที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทุกกลุ่มอาชีพจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนตาม

ความสามารถและบิดาอาชีพข้าราชการจะมีความมุ่งหวังให้บุตรศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสูงกว่าบิดากลุ่มอาชีพอื่น คือบิดาที่มีอาชีพข้าราชการ จะมุ่งหวังให้บุตรเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปในอัตราส่วนร้อยละ 57.5 มุ่งหวังให้บุตรเรียนตามความสามารถร้อยละ 31.9 บิดาที่มีอาชีพค้าขาย มุ่งหวังให้บุตรเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปในอัตราส่วนร้อยละ 37.3 และมุ่งหวังให้บุตรเรียนตามความสามารถร้อยละ 35.3 สำหรับบิดาที่ทำอาชีพเกษตรกรรมก็มุ่งหวังให้บุตรเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปเช่นกันคือร้อยละ 48.3 และมุ่งหวังให้บุตรเรียนตามความสามารถร้อยละ 20.7 สำหรับบิดาที่ทำอาชีพช่างและบริการจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 46.2 และมุ่งหวังให้บุตรเรียนตามความสามารถร้อยละ 25.3 มีข้อนาสังเกตประการหนึ่งว่า บิดาที่มีอาชีพค้าขายมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาในอัตราร้อยละที่ต่ำกว่าบิดากลุ่มอาชีพอื่น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะบิดาที่มีอาชีพค้าขาย ช่างฝีมือและบริการนี้คิดว่าการศึกษาไม่จำเป็นสำหรับอาชีพของเขามากนัก ถึงแม้จะไม่มีการศึกษาก็สามารถประกอบอาชีพนี้ได้ บิดาจึงไม่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในอัตราร้อยละที่สูงนัก แต่เขาก็เปิดโอกาสให้บุตรได้เรียนตามแต่บุตรจะต้องการหรือเท่าที่บุตรจะสามารถเรียนได้

สำหรับบิดาที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท บิดาที่ประกอบอาชีพข้าราชการจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 70.4 และไม่มีบิดาในกลุ่มอาชีพนี้มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับการศึกษาอื่น ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 64.0 บิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 20.2 มุ่งหวังให้บุตรเรียนตามความสามารถเพียงร้อยละ 5.7 แต่กลับมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษาถึง 67.7 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำ และการทำอาชีพเกษตรกรรมนี้ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในชั้นเรียนก็สามารถทำได้ ประกอบกับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทย โดยทั่วไปก็อยู่ในภาวะเดือดร้อนเสียเป็นส่วนใหญ่ รายได้จึงมักต่ำ ดังนั้นจึงไม่สามารถส่งเสริมให้บุตรเรียนในระดับสูงได้

สำหรับบิดาที่ทำอาชีพช่างและบริการในเขตชนบทนี้มุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาถึงร้อยละ 62.5 และไม่ต้องการให้บุตรเรียนในการศึกษาระดับอื่นเลย

จะเห็นว่าบิดาทุกกลุ่มอาชีพที่อาศัยในเขตเมืองจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับที่สูงกว่าบิดาในเขตชนบท และเกือบทุกกลุ่มอาชีพของบิดาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทต่างก็มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ ยกเว้นบิดาที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมในชนบท เท่านั้นที่ต้องการให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 67 และบิดาที่มีอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญสูงจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับสูงมากกว่าบิดาที่มีอาชีพที่ใช้ความรู้ความชำนาญต่ำ

และเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำเอาสถานภาพการทำงานของบิดาเข้ามาศึกษาด้วยปรากฏว่า (ตารางที่ 11) ได้ผลเปลี่ยนแปลงไป ยกเว้นในกลุ่มบิดาที่ทำงานราชการซึ่งไม่เปลี่ยนแปลง โดยยังคงมีความต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท โดยบิดาที่ทำงานราชการในเขตเมืองต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 57.0 ต้องการให้บุตรเรียนตามความสามารถ 30.0 ขณะที่บิดาที่อาศัยในเขตชนบทต้องการให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 69.6 และบิดาในเขตเปรียบเทียบทั้งสองไม่ต้องการให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษาเลย

บิดาที่ทำงานให้กับตนเองในเขตเปรียบเทียบทั้งสองนี้ มีความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรแตกต่างกัน คือร้อยละ 38.0 และร้อยละ 32.2 ของบิดาในเขตเมืองต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปและเท่าที่สามารถตามลำดับ และเพียงร้อยละ 8.3 ของบิดาในเขตเมืองที่ต้องการให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษา ในขณะที่เดียวกันร้อยละ 32.2 และ ร้อยละ 7.5 ของบิดาที่อาศัยในเขตชนบทต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษา และร้อยละ 62.5 ของบิดาที่อาศัยในเขตนี้ต้องการให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้จะเป็นเพราะบิดาที่ทำงานให้กับตนเองในเขตชนบทส่วนใหญ่จะเป็นงานประเภทเกษตรกรรม ซึ่งเป็นงานที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ส่วนบิดาในเขต

เมืองที่ทำงานให้กับตนเองนั้น อาจจะเป็นเจ้าของกิจการเล็ก ๆ หรือทำการค้า เล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งก็ต้องอาศัยทุนรอนบ้างพอสมควร

สำหรับบิดาที่ทำงานให้กับครอบครัวในเขตเปรียบเทียบทั้งสอง ใกล้เคียงกันกับบิดาที่ทำงานให้ตนเองกล่าวคือ ร้อยละ 38.5 ของบิดาที่อาศัยในเขตเมืองต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่ร้อยละ 27.8 ของบิดาที่อาศัยในเขตชนบทที่มีความต้องการเช่นเดียวกัน ร้อยละ 38.5 ของบิดาที่อยู่ในเขตเมือง มุ่งหวังให้บุตรเรียนตามความสามารถ แต่ไม่มีบิดาในเขตชนบทที่มีความต้องการให้บุตรเรียนในระดับนี้ แต่กลับมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 66.7 ในขณะที่ไม่มีบิดาในเขตเมืองที่มีความต้องการให้บุตรเรียนในระดับนี้

บิดาที่ทำงานของเอกชนในเขตเปรียบเทียบนี้ พบว่า ร้อยละ 49.2 ของบิดาที่อาศัยในเขตเมืองที่ต้องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 26.5 ต้องการให้บุตรเรียนตามความสามารถและร้อยละ 6.8 ต้องการให้บุตรเรียนระดับประถมศึกษา ในขณะที่ร้อยละ 38.1 ของบิดาในเขตชนบทที่ต้องการให้บุตรเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 57.1 ต้องการให้บุตรเรียนจบชั้นประถมศึกษา แต่ไม่มีบิดาในเขตชนบทที่ต้องการให้บุตรเรียนตามความสามารถเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบิดาในชนบทส่วนใหญ่จะมีความคิดก้าวหน้าที่จะเปิดโอกาสให้บุตรเรียนได้ตามปรารถนา ซึ่งอาจขึ้นกับปัจจัยทางด้านการเงิน หรือการยอมรับสภาพสังคมในเขตชนบท ส่วนเขตเมืองระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาชั้นธรรมดาเท่านั้น แต่ในเขตชนบทระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่ค่อนข้างสูงพอสมควร

เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพการทำงานในแต่ละเขตพบว่าในเขตเมือง บิดาทุกสถานภาพจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ในขณะที่เดียวกันบิดาที่ทำงานราชการจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปในอัตราร้อยละที่สูงกว่าบิดาในกลุ่มสถานภาพอื่น ๆ เช่นบิดาที่อาศัยในเขตเมืองที่ทำงานให้กับตนเองร้อยละ 38.0 ที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาในขณะที่บิดาที่ทำงานในครอบครัวร้อยละ 38.5

ตารางที่ 11 อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
จำแนกตามสถานภาพการทำงาน

สถานภาพการทำงาน	ความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร					รวม
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาขึ้นไป	เท่าที่สามารถ	อื่น	ไม่ทราบไม่ตอบ	
<u>เขตเมือง</u>						
ทำงานให้ตัวเอง	8.3	38.0	32.2	18.6	2.9	46.9(242)
ทำงานให้ครอบครัว	*ก	38.5	38.5	*ก	0	2.5(13)
ทำงานเอกชน	6.8	49.2	26.5	15.2	*ก	25.6(132)
ทำงานราชการ	*ก	57.0	30.0	9.0	*ก	19.4(100)
อื่น ๆ	*ก	65.5	*ก	*ก	*ก	5.6(29)
รวม	6.2(32)	46.1(238)	29.5(152)	15.5(80)	2.7(14)	100.0(516)
<u>เขตชนบท</u>						
ทำงานให้ตัวเอง	62.5	23.2	7.5	4.9	1.9	80.2(267)
ทำงานให้ครอบครัว	66.7	27.8	0	0	*ก	5.4(18)
ทำงานเอกชน	57.1	38.1	*ก	0	0	6.3(21)
ทำงานราชการ	*ก	69.6	*ก	*ก	0	6.9(23)
อื่น ๆ	*ก	*ก	0	0	0	1.2(4)
รวม	58.3(194)	27.9(93)	7.2(24)	4.8(16)	1.8(6)	100.0(333)

* ก = ตัวอย่างมีน้อยกว่า 5 ราย

บิตาที่ทำงานของเอกชนร้อยละ 49.2 และบิตาที่ทำงานราชการร้อยละ 57.0 ที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเช่นกัน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในระดับมัธยมเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเขตเมืองที่มีการแข่งขันกันตลอดเวลาและบิตาที่ทำอาชีพราชการซึ่งเป็นอาชีพที่ใ้ความรู้ความสามารถมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ บิตาพวกนี้จึงมีความคิดที่ก้าวหน้ากว่าบิตากลุ่มอื่น ๆ และความต่องการให้บุตรเรียนจะสูงกว่าบิตากลุ่มอื่น ๆ ด้วย

สำหรับในเขตชนบท อัตราส่วนร้อยละของบิตาที่ทำงานราชการที่ต่องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะสูงกว่าบิตาในกลุ่มสถานภาพอื่น ๆ และบิตาที่มีสถานภาพการทำงานอื่นจะต่องการให้บุตรเรียนระดับประถมศึกษามากกว่าการศึกษาระดับอื่น ๆ คือบิตาที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ทำงานให้กับตนเองร้อยละ 23.2 ที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิตาชนบทที่ทำงานให้กับตนเองร้อยละ 23.2 ที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิตาที่ทำงานให้แก่ครอบครัวร้อยละ 27.8 บิตาที่ทำงานของเอกชนร้อยละ 38.1 และบิตาที่ทำงานราชการร้อยละ 69.6 ต่างก็ต่องการให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเช่นกัน และขณะเดียวกันบิตาที่ทำงานให้กับตนเองร้อยละ 62.5 บิตาที่ทำงานให้กับครอบครัวร้อยละ 66.7 และบิตาที่ทำงานเอกชนร้อยละ 57.1 มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษา ในขณะที่ไม่มีบิตาที่ทำราชการที่ต่องการให้บุตรจบชั้นประถมศึกษาเลย

จะเห็นได้ว่าสถานภาพการทำงานจะมีอิทธิพลต่อความมุ่งหวังของบุตร โดยบิตาที่มีอาชีพรับราชการทั้งในเขตเมืองและชนบทจะมีความมุ่งหวังสูงกว่าบิตาในกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการทำงานราชการเป็นอาชีพที่ต่องใช้วิชาชีพเฉพาะและต่องมีความรู้ตามขีดขั้นของงานจึงจะสามารถทำได้รวมทั้งการทำงานเอกชนก็ต่องมีความรู้บางพอสมควร ในขณะที่สถานภาพอื่น ๆ ไม่ต่องอาศัยความรู้มากนักก็สามารถกระทำได้

2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นปัจจัยทางคานเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประการหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร เพราะจากการศึกษาที่ผ่านมามีวาระระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสำคัญต่อความสนใจด้านการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก¹ แต่การศึกษาเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรระหว่างเขตเมืองและเขตชนบทได้ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดคือความแตกต่างในการใช้มาตรการทางวัดระดับฐานะ กล่าวคือ ในเขตชนบทได้ใช้ดัชนีความมั่งคั่งเป็นเครื่องวัดระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวโดยการให้คะแนนสินค้าบริโภคถาวรที่ครอบครัวนั้นมีไว้ในครอบครองตามคะแนนมาตรฐานที่กำหนดไว้ ส่วนในเขตเมืองนั้นได้พิจารณาแบ่งระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มฐานะยากจน กลุ่มฐานะปานกลางหรือพอมือพอกิน และกลุ่มฐานะดี มาตราที่ใช้แบ่งแยกชั้นหรือกรณีของลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นได้แก่ อาชีพ การศึกษา และสิ่งของเครื่องใช้ประเภทถาวรที่เปลี่ยนให้เป็นการวัดได้โดยการให้คะแนน² ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้พิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจว่าจะมีผลต่อความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรอย่างไรในแต่ละเขตที่อยู่อาศัย

การศึกษาถึงระดับฐานะทางเศรษฐกิจในแต่ละเขต (ตารางที่ 12) พบว่าในเขตเมืองความมุ่งหวังของบิดาที่จะให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปและตามความสามารถของบุตรจะเป็นไปในทางเดียวกับกับฐานะทางเศรษฐกิจของบิดา เช่นบิดามีฐานะ

¹วิจัยทางสังคมศาสตร์, สถาบัน, "สถานภาพทางสังคมของชาวเมืองอยุธยา," วารสารสังคมศาสตร์, 7 (มกราคม 2513) 181.

²กรรณิการ์ อักษรกุล, "ดัชนีที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทย," หน้า 67-74

ตารางที่ 12 อัตราส่วนร้อยละของความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	ความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร					รวม
	ประณม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ขึ้นไป	เท่าที่ สามารถ	อื่น ๆ	ไม่ทราบ ไม่ตอบ	
<u>เขตเมือง</u>						
ยากจน	12.6	40.8	23.6	19.5	3.4	32.6(174)
ปานกลาง	5.8	47.5	26.7	16.7	*ก	22.5(120)
รวย	2.9	50.0	34.6	11.7	*ก	44.9(240)
รวม	6.4(34)	46.4(248)	29.2(156)	15.4(82)	2.6(14)	100.0(534)
<u>เขตชนบท</u>						
ยากจน	71.1	19.8	4.1	*ก	*ก	35.1(121)
ปานกลาง	68.8	21.9	*ก	*ก	*ก	18.6(64)
รวย	43.8	36.9	9.4	8.1	*ก	46.4(160)
รวม	58.0(200)	28.1(97)	7.0(24)	5.2(18)	1.7(6)	100.0(345)

*ก = ตัวอย่างมีน้อยกว่า 5 ราย

ยากจนจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 40.8 มุ่งหวังให้บุตรเรียน
 เทาที่สามารถร้อยละ 23.6 บิดาฐานะปานกลางจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษา
 ขึ้นไปร้อยละ 47.5 เรียนเทาที่สามารถร้อยละ 26.7 และบิดาฐานะร่ำรวยจะมุ่งหวัง
 ให้บุตรเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปร้อยละ 50.0 เรียนเทาที่สามารถร้อยละ 34.6
 ส่วนบิดาที่มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษา ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์แปรผันกับ
 ฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น คือ บิดาที่มีฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับ
 ประถมศึกษาร้อยละ 12.6 บิดาที่ฐานะปานกลางจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับนี้ร้อยละ
 5.8 และบิดาที่มีฐานะร่ำรวยมุ่งหวังให้บุตรเรียนระดับนี้ร้อยละ 2.9

สำหรับเขตชนบท พบว่าบิดาที่มีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษา
 จะลดลงตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น คือ บิดาที่มีฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้บุตร
 เรียนในระดับนี้เป็นอัตราส่วนร้อยละ 71.1 ฐานะปานกลางและร่ำรวยเป็นอัตราส่วน
 ร้อยละ 68.8 และ 43.8 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงความมุ่งหวังระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป
 พบว่า บิดาที่มีฐานะร่ำรวยจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับนี้มากที่สุดคือร้อยละ 36.9 บิดา
 ที่มีฐานะปานกลางมีความมุ่งหวังรองลงมาคือร้อยละ 21.9 และบิดาที่มีฐานะยากจนมี
 ความมุ่งหวังระดับนี้ต่ำที่สุดคือร้อยละ 19.8

จะเห็นได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความ
 มุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรมาก โดยพบว่า ความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับ
 การศึกษาของบุตรจะแปรตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือบิดาทั้งในเขต
 เมืองและเขตชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
 สูงขึ้นด้วย และบิดาที่มีฐานะร่ำรวยจะมีความมุ่งหวังให้บุตรในระดับมัธยมศึกษาในอัตรา
 ที่สูงกว่าบิดาที่ฐานะยากจน